

СОЦІАЛЬНЕ ІНСПЕКТУВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: МОЖЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ МОДЕЛІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу особливостей здійснення соціального інспектування закордоном. Метою цього дослідження є комплексний аналіз системи соціального інспектування в зарубіжних країнах задля виокремлення найкращих практик, які можуть бути застосовані під час проєктування моделі соціального інспектування для України. Серед перспектив вдосконалення системи соціального інспектування в Україні можна визначити: 1. Приведення до відповідності міжнародним стандартам найменування діяльності з контролю та моніторингу організацій та установ, що надають соціальні послуги, тобто нормативне визначення цієї діяльності саме як соціального інспектування. 2. Розширення переліку об'єктів соціального інспектування, оскільки наразі Нацсоцслужба і її підрозділи здійснюють моніторинг лише тих організацій всіх форм власності, що надають соціальні послуги дітям і передбачають їх цілодобове перебування у відповідному закладі (поза увагою залишаються надавачі соціальних послуг, що надають їх під час денного перебування, чи вдома у отримувачів послуг). Також контролюються лише ті надавачі соціальних послуг для дорослих, які підпорядковуються місцевим органам виконавчої влади чи органам місцевого самоврядування. Недержавні надавачі соціальних послуг фактично знаходяться поза контролем. Тому діяльність із соціального інспектування має активізуватися. А самі функції можливо передати спеціальному органу, як це реалізовано у Великій Британії. Альтернативним варіантом є передача функцій держави із соціального інспектування незалежним інспекторам, як це здійснено у Франції. Можливим є залучення організацій громадянського суспільства, які опікуються відповідними категоріями клієнтів соціальної роботи, задля підготовки з числа їхніх учасників соціальних інспекторів. 3. Розширення повноважень щодо прямого впливу органів соціального інспектування на об'єкти моніторингу, включно із заборону надавати соціальні послуги. Такі повноваження, наприклад, мають OFSTEAD і CQS в Англії.

Ключові слова: соціальне інспектування, соціальна робота в зарубіжних країнах, проєктування моделі соціального інспектування.

Важливим напрямком реалізації організаторської функції соціальної роботи є виконання завдань контролю, що передбачає аналіз та оцінювання поведінки об'єкту контролю задля забезпечення його оптимального функціонування. Об'єктом контролю в соціальній роботі можуть виступати як клієнти / отримувачі соціальних послуг (здійснення контролю правомірності отримання соціальної допомоги, виконання умов індивідуального плану супроводу, тощо), так і суб'єкти надання соціальних послуг, якість роботи яких також може бути оцінена.

Напрямок соціальної роботи, в рамках якого здійснюється реалізація згаданих контрольної та оцінювальної функції, є соціальне інспектування. Термін «соціальне інспектування» як частина понятійно-категоріального апарату використовувався та використовується в науці та практиці соціальної роботи як в Україні, так і в зарубіжних країнах. Втім, необхідно зазначити, що змістовне наповнення цього поняття в нормативно-правових актах України і дослідженнях українських науковців суттєво відрізнялося від розуміння сутності соціального інспектування на міжнародному рівні.

Зокрема, мова йде про визначення об'єкту соціального інспектування. До початку 20-х рр. XXI ст. соціальне інспектування в Україні було діяльністю, яка реалізовувалася фахівцями сфери соціальної роботи та соціального забезпечення відносно осіб та сімей, що перебували в складних життєвих обставинах, та / або були отримувачами соціальних послуг. В зарубіжних же країнах діяльність в рамках соціального інспектування здійснюється відносно надавачів соціальних послуг, і спрямована на оцінку якості надання таких послуг, в тому числі через виявлення рівня задоволеності наданими послугами клієнтів соціальної роботи. В Україні частина такого роду функцій покладена на Національну сервісну службу України, проте терміном соціальне інспектування ця діяльність не описується.

Зважаючи на євроінтеграційні прагнення України, доцільним видається розглянути перспективи приведення практики контролю та оцінювання діяльності суб'єктів, на яких покладено виконання функцій соціальної роботи та надання соціальних послуг, до європейських стандартів, зокрема, і в тому, що стосується дефініції такої діяльності.

Саме тому аналіз особливостей здійснення соціального інспектування в зарубіжних країнах задля формування пропозицій щодо оптимізації цього напрямку соціальної роботи в Україні є актуальним дослідницьким завданням.

Науковий дискурс із зазначеної проблематики в останні роки представлений переважно в дослідженнях, присвячених аналізу ефективності соціального інспектування в окремих країнах Європи. Варто згадати роботи R. Hood, A. Goldacre, R. Grant, R. Jones, в яких здійснюється аналіз впливу результатів соціального інспектування у Великій Британії, що провадиться урядовою агенцією OFSTED, на збільшення активності місцевих органів влади щодо організації кризових втручань відносно дітей, що перебувають у важких життєвих обставинах, та реалізації інших заходів щодо збільшення ефективності надання соціальних послуг, у випадках, коли результати інспектування засвідчили неефективність попередньої діяльності місцевої

влади і організацій, що надають соціальні послуги [2; 7]. Амбівалентний характер впливу процедури соціального інспектування на якість надання послуг клієнтам будинків для людей похилого віку здійснюється в роботі S. Furness [5]. Проблеми оцінки представниками органів соціального аудиту і інспектування ефективності впровадження стандартів надання соціальних послуг в дитячих будинках у Швеції аналізуються в роботі, D. Pålsson [10]. E. Håmberg досліджує вплив результатів процесу соціального інспектування на ефективність функціонування організацій соціальної сфери [6]. Отже, наукові розвідки проблем соціального інспектування здійснюються переважно щодо окремих національних систем соціальної роботи.

Тому метою цього дослідження є комплексний аналіз системи соціального інспектування в зарубіжних країнах задля виокремлення найкращих практик, які можуть бути застосовані під час проєктування моделі соціального інспектування для України.

Звернемося до дослідження системи соціального інспектування, що сформувалася у різних країнах Європи. Для репрезентації особливостей національних систем розглянемо практики соціального інспектування у Великій Британії, а також у континентальній Європі (Франція, Швеція і Словенія).

Функції соціального інспектування у Великій Британії (Англія) розподілені між двома урядовими органами, які реалізують ці функції відносно дітей (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills (OFSTEAD) (Офіс стандартів у галузі освіти, послуг та навичок для дітей) та дорослих (Care Quality Commission (CQC) (Комісія із якості надання послуг піклування).

Метою OFSTEAD є покращення життя, шляхом підвищення стандартів в галузі освіти та соціальної допомоги, що надається дітям. Об'єктом інспекторської діяльності співробітників OFSTEAD є організації всіх форм власності (включаючи місцеві органи влади) та фізичні особи, які надають освітні послуги і здійснюють піклування про дітей. Персонал OFSTEAD складається з більш ніж 2000 інспекторів, які проводять свою діяльність у школах та академіях, незалежних школах і коледжах, навчальних закладах у місцях несвободи, здійснюють інспектування в установах, що здійснюють догляд за дітьми, агенціях з усиновлення, будинках для безпечного проживання дітей, центрах сімейного проживання, установах підтримуваного проживання, в місцевих органах влади, а також в організаціях, що надають послуги раннього втручання та соціального обслуговування дітей [9].

OFSTEAD за результатами інспектування інформує установи та організації щодо виявлених проблем і пропонує можливі шляхи їхнього покращення. Звіти також публікуються і адресовані парламенту, а також іншим зацікавленим особам, включаючи батьків і опікунів.

Втім функції OFSTEAD не є виключно констатувально-інформувальними. Проведення інспекторської перевірки може бути ініційоване внаслідок отримання інформації чи звинувачення щодо надавача соціальних послуг дітям, дії якого можуть заподіяти шкоди дітям чи є протизаконними. Інформація має бути надана не анонімно. У випадку, коли інформатор хоче уникнути згадування про себе, як джерело повідомлення, під час проведення перевірки в організації, така можливість надається, але не гарантується. Інспектори OFSTEAD перевіряють надану інформацію, звертаючись спочатку за поясненнями до надавача послуг щодо предмету скарги. Іноді реагування обмежується отриманням звіту від організації чи установи стосовно того, чи була вирішена проблема і як саме. Це відбувається в тому випадку, якщо потенційний ризик для безпеки чи добробуту дітей внаслідок події є низьким. Проте під час наступного планового візиту до організації інспектор перевіряє, чи дійсно проблема була розв'язана. Надавач соціальних послуг має відповісти на запит OFSTEAD протягом 7 днів, у випадку ігнорування термінів, починається позапланова перевірка. Негайне реагування відбувається у випадку, якщо соціальні послуги надаються незареєстрованою в установленому порядку організацією чи особою.

За результатами інспектування можуть бути прийняті рішення щодо скасування чи призупинення реєстрації надавача соціальних послуг, надання рекомендацій щодо діяльності, формування вимог щодо підвищення якості надання послуг, тощо [9].

Вимоги OFSTEAD щодо якості надання соціальних послуг дітям є достатньо високими, тому більшість об'єктів соціального інспектування в Англії не отримують задовільної оцінки за його результатами. У 2015 р. в 75 % громад в Англії соціальна допомога, що надається дітям, в більш ніж 5000 дитячих будинках та інших установах, була оцінена OFSTEAD як «неадекватна» або «така, що вимагає вдосконалення». Найбільше занепокоєння у інспекторів викликала недоступність для дітей, що потрапили у складні життєві обставини, послуги негайного втручання [8]. Високі вимоги сприяють дотриманню необхідних стандартів соціального обслуговування дітей. З іншого боку, установи та організації можуть обмежувати доступ до необхідних послуг певних категорій дітей, які їх потребують, але внаслідок особливостей розвитку, чи життєвих обставин, не демонструють значимого покращення своєї життєдіяльності, що інспектори можуть оцінювати як недолік у роботі надавача соціальних послуг, який знижує його рейтинг. 4 квітня 2025 р. OFSTEAD вніс важливі зміни до процедури інспектування постачальників соціальних послуг, спрямовані на покращення підтримки дітей із складними потребами, відобразивши їх у Social care common inspection framework (SCCIF), головному документі, який регулює процес інспектування системи соціального обслуговування у Великій Британії. Ці зміни покликані заохочувати більше дитячих будинків та агентств доглядати за дітьми з складними або чисельними потребами. Разом з тим, дотримання інтересів цієї категорії дітей буде забезпечено завдяки увазі інспекторів до таких аспектів роботи надавачів соціальних послуг, як: сприяння і підтримка

стабільності для дітей, що мають складні потреби; врівноваження потреб такої дитини з потребами дітей, що вже перебувають в установі; відповідність можливостей надавача послуг потребам дитини; ефективність взаємодії надавача послуг з партнерськими організаціями для якнайкращого задоволення потреб дитини [9].

Соціальне інспектування надавачів соціальних послуг для дорослих в Англії здійснюється Комісією із якості надання послуг піклування (Care Quality Commission (CQC)). CQC виконує регуляторні функції у сфері охорони здоров'я та соціальної допомоги для дорослих в Англії. Комісія забезпечує якість та безпеку догляду в лікарнях, стоматологічних клініках, установах надання швидкої допомоги та будинках догляду, а також якість надання послуги «догляд вдома».

Проведення інспектування CQC передбачає отримання відповіді на п'ять ключових питань, що дозволяють зробити висновок щодо якості надання соціальних послуг конкретною організацією. Відповідь на ці питання передбачає, що організація доведе, що вона є безпечною, ефективною, турботливою, такою, що відповідає потребам клієнтів, добре керованою. Основним джерелом інформації щодо організації виступають її клієнти та співробітники організації. Інспектори також здійснюють спостереження за тим, як співробітники взаємодіють з клієнтами. Досліджують обладнання та приміщення для догляду. Мають право запитувати будь-які документи у надавача послуги, аналіз яких дає можливість робити висновки щодо її якості. Додатковим джерелом інформації для CQC виступають відгуки від отримувачів послуг або їхніх офіційних представників, отриманих через кол-центр (National Customer Services Centre). Також можливим є проведення додаткових опитувань клієнтів через онлайн-фокус-групи. Крім того представники CQC можуть відшукувати групи в соціальних мережах, які об'єднують людей, які користуються соціальними чи медичними послугами в певній громаді, і отримувати там додаткову інформацію щодо оцінки клієнтами якості роботи надавача послуг.

Команда, що проводить соціальне інспектування, включає нормативного координатора, спеціаліста з оцінювання, інспектора та операційного менеджера. Значною є роль інспектора, який виступає в якості експерта в царині, до якої належить оцінювана організація. Саме він планує та проводить заходи в організації, яка є об'єктом оцінювання. Бере участь у написанні звіту та погоджує його в цілому. Перевіряє факти, отримані в процесі оцінювання. Видає приписи у відповідності до законодавства.

За результатами інспектування закладів, що надають соціальні послуги, CQC надає повідомлення про вимоги або попереджувальний припис, в яких зазначаються напрями вдосконалення надання послуг. Також можливим є встановлення обмежень на надання певних послуг, формування застережень, призначення штрафів, і навіть, ініціювання кримінального переслідування, якщо отримувачам послуг завдана або загрожує завдання шкоди [3].

В інших частинах Великої Британії функції соціального інспектування щодо якості надання соціальних послуг дітям і дорослим покладені на один регуляторний суб'єкт в кожній історичній провінції. Так, у Шотландії функціонує Інспекція догляду (Care Inspectorate), у Вельсі – Інспекція догляду Вельсу (Care Inspectorate Wales), в Північній Ірландії – Управління регулювання та підвищення якості (Regulation and Quality Improvement Authority).

У Франції не лише надання соціальних послуг дозволено як державним, так і недержавним суб'єктам, але й функції з оцінки якості надання таких послуг делеговані спеціально акредитованим організаціям, які мають незалежний статус. У 1994 році у Франції було створено Французький акредитаційний комітет (Comité Français d'Accréditation (COFRAC)). Заклади охорони здоров'я та заклади, що надають соціальні послуги, у відповідності до французького законодавства підлягають регулярним інспекціям. Проведення перевірок покладається на акредитовані інспекційні органи. COFRAC, надаючи акредитацію таким органам, підтверджує їхню компетентність та неупередженість, таким чином зменшуючи ризики того, що неякісні послуги надані пацієнтам чи клієнтам призведуть до серйозних наслідків для їхнього здоров'я. Поле діяльності таких організацій є надзвичайно великим, оскільки у Франції понад 45000 соціальних та медико-соціальних закладів надають послуги людям похилого віку, людям з інвалідністю або особам, які мають специфічні труднощі. З 2022 р. була запропонована нова процедура оцінювання та переглянуті вимоги щодо акредитації організацій, які здійснюють соціальне інспектування. В фокусі процедури оцінювання – якість соціальних послуг, які надаються. Процедура акредитації передбачає, що організація, яка планує долучитися до цієї діяльності, реєструється на платформі Synaé, отримує дозвіл від COFRAC, і може почати своє перше оцінювання одного з соціальних або медико-соціальних закладів. Після проведення інспектування, за яким спостерігає представник COFRAC, формується звіт. Звіт оцінюється командою COFRAC, і у випадку позитивного враження, нова організація, що здійснює соціальне інспектування, отримує акредитацію [4].

Особливості соціального інспектування у Швеції визначаються специфікою надання соціальних послуг в цій країні. Закон про соціальні послуги покладає відповідальність за надання соціальних послуг громадянам на муніципалітети, політична рада муніципалітету приймає рішення щодо цілей та фінансування соціальних служб [6]. Дві великі групи соціальних послуг, реалізація яких передбачає проведення оцінювання якості їх надання – це особисті соціальні послуги та послуги втручання для дітей, сімей та дорослих, що стикаються з різними видами соціальних проблем. Функція інспектування соціальних служб у Швеції покладена на Національну раду здоров'я та добробуту, яка створила шість регіональних відомств для її реалізації. Перевірки якості надання особистих соціальних послуг ініціюються, як реакція на скарги користувачів послуг. Інспектори, отримуючи заявку, досліджують документи, що містяться у муніципалітеті, і стосуються

отримувача соціальних послуг. Також може бути проведена інспекція на місці надання послуги. Результати інспектування узагальнюються у звіті про огляд, який передається до ради муніципалітету. У випадку підтвердження фактів, зазначених у скарзі, формується наступний звіт, який містить список вимог до виконання або заходів, які мають бути вжиті. Загальну відповідальність за виконання приписів інспекторів несе Рада муніципалітету, а відповідальність за вирішення оперативних питань делегується фахівцям закладу, який надає соціальні послуги, і був об'єктом інспектування [6, с. 8].

Функції соціального інспектування в Словенії покладено на Соціальну інспекцію (*Socialna inšpekcija*). Соціальна інспекція очолює та організовує інспекційні роботи, проводить прямі перевірки та виконує завдання програми інспекції. Соціальна інспекція розробляє системні рішення та готує матеріали для забезпечення виконання цілей своєї роботи та проведення перевірок та подає пропозиції щодо регулярних перевірок. Вона організовує та проводить інспекції та відповідає за прийняття рішень на таких інспекціях.

Ініціатором проведення соціального інспектування може бути отримувач соціальної послуги.

Ця особа має подати клопотання про перевірку, якщо вважає, що постачальник соціального захисту не діє відповідно до правил, що визначають його завдання, і отримувач послуг вважає, що вичерпав інші можливості для здійснення своїх прав. У випадку, якщо соціальна послуга надається в службі соціального захисту, то скарга направляється до Ради органу соціального захисту, а у випадку невдоволення послугами, що надаються приватною особою – до соціальної палати Словенії (центральної професійної асоціації країни, що об'єднує фахівців сфери соціального забезпечення).

У 2017 та 2018 рр. Соціальна інспекція опублікувала два застереження щодо комерційних організацій та фізичних осіб, які надавали послуги соціального захисту без дозволу компетентного міністерства, та опублікувала перелік надавачів послуг, яким через виявлені порушення було видано заборону щодо виконання функцій соціального захисту, поки вони не отримали відповідні дозволи. Особи, що отримували соціальні послуги і перебували в приміщеннях цих суб'єктів, за сприяння центрів соціальної роботи були переміщені до установ громадської мережі послуг соціального захисту [11].

Таким чином, національні системи соціального інспектування в країнах Європи мають свої особливості, що дозволяє порівняти, оцінити їх, і виокремити найкращі практики, які можуть бути застосовні в українських реаліях. По-перше, спільною для всіх національних систем є визначення об'єктом соціального інспектування організацій та установ, що надають різні види соціальних послуг всім категоріям отримувачів таких послуг. Лише у Англії (на відміну від інших провінцій Великої Британії) функції соціального інспектування розподілені між двома неміністерськими урядовими структурами – OFSTEAD і CQS, що відповідно опікуються освітніми закладами і закладами соціальної сфери для дітей, й медичними закладами і закладами соціальної сфери для дорослих. Таким чином, з одного боку, виникають можливості для використання специфічних методів оцінювання потреб і їхнього задоволення у відповідних закладах, що є ефективними в роботі саме з дітьми, чи саме з дорослими, з іншого боку, фокус в діяльності органів інспектування може зміщуватися зі сфери соціального забезпечення на сферу освіти чи охорони здоров'я, відповідно. В Англії бенефіціарами OFSTEAD виступають всі діти, що залучені до освітньої системи всіх рівнів, а не лише діти у складних життєвих обставинах, чії потреби суттєво відрізняються від потреб інших дітей. CQS, в свою чергу, орієнтована на всіх пацієнтів, що використовують національну систему охорони здоров'я. Потреби ж дорослих у складних життєвих обставинах можуть бути пов'язані з необхідністю доступу до медичних послуг, але все ж в більшій мірі вони потребують соціальної допомоги. До того ж поза фокусом обидвох органів інспектування знаходяться організації соціальної сфери, що надають соціальні послуги родинам (наприклад, шелтери для жертв сімейного насильства).

По-друге, підпорядкування центрального органу соціального інспектування також має значення для оцінки рівня довіри до процесу і результатів оцінювальної діяльності з боку об'єктів інспектування і отримувачів соціальних послуг. У Швеції і Словенії органи соціального інспектування утворюються, є частиною структури і підпорядковуються центральним органам виконавчої влади в соціальній сфері та / чи сфері охорони здоров'я. По суті, відбувається внутрішня перевірка організацій на місцях з боку центрального органу управління. В Англії OFSTEAD і CQS є більш незалежними органами, оскільки мають статус неміністерських, не підпорядкованих жодному галузевому центральному виконавчому органу. Найбільший рівень автономії має система соціального інспектування у Франції, оскільки контрольні функції держави в сфері соціального забезпечення фактично делегуються приватним організаціям, що здійснюють моніторинг і оцінювання у відповідності до розроблених державними органами форм. Підхід, реалізований у Франції, також дозволяє зберігати високий рівень довіри до системи соціального інспектування, оскільки воно здійснюється незалежними агентами. До того ж у випадку вчинення корупційних дій суб'єктом соціального інспектування в інтересах соціальної організації, яка оцінюється, уповноваженому органу достатньо скасувати акредитацію такого суб'єкта, не отримуючи жодних репутаційних втрат.

По-третє, важливою ознакою ефективності соціального інспектування є право органу інспектування застосовувати санкції за результатами перевірки. Право на безпосереднє правозастосування є у OFSTEAD і CQS в Англії. У Швеції контроль виконання приписів соціальних інспекторів покладено на Раду муніципалітетів, у Словенії реагування на незадовільні результати інспектування перекладається на надавачів соціальних послуг, які були оцінені. Безпосередній управлінський вплив (заборону діяльності) Соціальна

інспекція використовує лише у кричущих випадках надання соціальних послуг неліцензованими організаціями.

В Україні сьогодні функції соціального інспектування фактично покладені на Національну соціальну сервісну службу України (утворена Постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783). Нацсоцслужба – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики і який реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних виплат та за дотриманням прав дітей. Державний контроль здійснюється з метою забезпечення дотримання структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій (військових адміністрацій), виконавчими органами сільських, селищних, міських рад, органами Пенсійного фонду України (в частині надання житлових субсидій та пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу), а також закладами різних типів, форм власності та підпорядкування, в яких передбачено цілодобове перебування дітей, вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та стосовно дотримання прав дітей. До участі у проведенні планової/позапланової перевірки за згодою можуть залучатися представники органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань. Результати проведення планової/позапланової перевірки об'єкта державного контролю/моніторингу оформляються актом проведення перевірки. Акт проведення перевірки повинен містити чіткі та стислі формулювання, які характеризують діяльність об'єкта державного контролю/моніторингу, у разі виявлення порушень вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та стосовно дотримання прав дітей – факти з посиланням на відповідні норми законодавчих актів, які порушено, та рекомендації щодо усунення порушень. За результатами здійснення державного контролю/моніторингу уповноваженою особою можуть визначатися вимоги щодо усунення порушень законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та стосовно дотримання прав дітей, а також надаватися рекомендації щодо підвищення якості надання соціальних послуг та покращення роботи з їх надання. Про результати розгляду вимог/рекомендацій та вжиті заходи об'єкт державного контролю/моніторингу повідомляє суб'єкту державного контролю/моніторингу у визначені в акті перевірки строки [1].

Таким чином, можливість реалізації функцій соціального інспектування органами виконавчої влади в Україні, є достатньо розробленою. Проте існують перспективи вдосконалення, що визначають шляхи проєктування моделі соціального інспектування для нашої держави, ґрунтуючись на кращих європейських практиках. По-перше, можливо привести до відповідності міжнародним стандартам найменування діяльності з контролю та моніторингу організацій та установ, що надають соціальні послуги, тобто нормативно визначити цю діяльність саме як соціальне інспектування. По-друге, необхідним є розширення переліку об'єктів соціального інспектування, оскільки наразі Нацсоцслужба і її підрозділи здійснює моніторинг лише тих організацій всіх форм власності, що надають соціальні послуги дітям і передбачають їх цілодобове перебування у відповідному закладі. Отже, поза увагою залишаються надавачі соціальних послуг, що надають їх під час денного перебування, чи вдома у отримувачів послуг. Також контролюються лише ті надавачі соціальних послуг для дорослих, які підпорядковуються місцевим органам виконавчої влади чи органам місцевого самоврядування, недержавні надавачі соціальних послуг фактично знаходяться поза контролем. В умовах війни та повоєнного відновлення, очевидно, потреба у соціальних послугах і перелік категорій їх отримувачів буде постійно зростати, тому збільшиться і кількість їхніх надавачів. Неприпустимим в такому випадку буде зниження вимог до якості соціальних послуг, тому діяльність із соціального інспектування має активізуватися. А самі функції можливо передати спеціальному органу, як це реалізовано у Великій Британії. Альтернативним варіантом є передача функцій держави із соціального інспектування незалежним інспекторам, як це здійснено у Франції. Можливим є залучення організацій громадянського суспільства, які опікуються відповідними категоріями клієнтів соціальної роботи, задля підготовки з числа їхніх учасників соціальних інспекторів. Тим більше, що досвід залучення до проведення планових/позапланових перевірок Нацсоцслужби представників громадських об'єднань є. По-третє, необхідним є розширення повноважень щодо прямого впливу органів соціального інспектування на об'єкти моніторингу, включно із заборonoю надавати соціальні послуги. Такі повноваження, наприклад, мають OFSTEAD і CQS в Англії.

Використана література:

1. Порядок здійснення державного контролю/моніторингу за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та за дотриманням прав дітей. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6 жовтня 2021 р. № 1035. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1035-2021-p#Text>
2. A study of performance indicators and Ofsted ratings in English child protection services / Hood R. and others. *Children and Youth Services Review*. 2016. Vol. 67. P. 50–56.
3. *Care Quality Commission* : Official web-site. URL : <https://www.cqc.org.uk>
4. *Comité Français d'Accréditation* : Site officiel. URL : <https://www.cofrac.fr>
5. Furness S. A Hindrance or A Help? the Contribution of Inspection to the Quality of Care in Homes for Older People. *British Journal of Social Work*. 2009. № 39. P. 488–505.

6. Hämborg E. The legitimacy and implications of inspection in social services organisations in Sweden. *Nordic Social Work Research*. 2021. Vol. 11. № 1. P. 5–18.
7. Hood R., Goldacre A. Exploring the impact of Ofsted inspections on performance in children's social care. *Children and Youth Services Review*. 2021. Vol. 129. URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0190740921002644>
8. Howse P. Ofsted finds authorities wanting on child social care. *BBC* : Official Site. 2015. 10 March. URL : <https://www.bbc.com/news/education-31797539>
9. *Office for Standards in Education, Children's Services and Skills*. Official web-page. URL : <https://www.gov.uk/government/organisations/ofsted>
10. Pålsson D. Adjusting to Standards: Reflections from 'Auditees' at Residential Homes for Children in Sweden. *Nordic Social Work Research*. 2016. № 6 (3). P. 222–233.
11. *Socialna inspekcija* : Official web-page. URL : <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/inspektorat-za-delo/o-inspektoratu/socialna-inspekcija/>

References:

1. Poriadok zdiisnennia derzhavnoho kontroliu/monitorynhu za dotrymanniam vymoh zakonodavstva pid chas nadannia sotsialnoi pidtrymky, sotsialnykh posluh ta za dotrymanniam prav ditei. Zatverdzheno postanovoioi Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 6 zhovtnia 2021 r. № 1035 [Procedure for state control/monitoring of compliance with legal requirements when providing social support, social services and respecting children's rights. Approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 6, 2021 № 1035]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1035-2021-n#Text> [in Ukrainian].
2. *Care Quality Commission* : Official web-site. URL : <https://www.cqc.org.uk>
3. *Comité Français d'Accréditation* [French Accreditation Committee] : Site officiel. URL : <https://www.cofrac.fr> [in French].
4. Furness S. (2009). A Hindrance or A Help? the Contribution of Inspection to the Quality of Care in Homes for Older People. *British Journal of Social Work*. № 39. P. 488–505.
5. Hämborg E. (2021). The legitimacy and implications of inspection in social services organisations in Sweden. *Nordic Social Work Research*. Vol. 11, № 1. P. 5–18.
6. Hood R., Goldacre A. (2021). Exploring the impact of Ofsted inspections on performance in children's social care. *Children and Youth Services Review*. Vol. 129. URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0190740921002644>
7. Hood R., Grant R., Jones R., Goldacre A. (2016). A study of performance indicators and Ofsted ratings in English child protection services. *Children and Youth Services Review*. Vol. 67. P. 50–56.
8. Howse P. Ofsted finds authorities wanting on child social care. *BBC* : Official Site. 2015. 10 March. URL : <https://www.bbc.com/news/education-31797539>
9. *Office for Standards in Education, Children's Services and Skills*. Official web-page. URL : <https://www.gov.uk/government/organisations/ofsted>
10. Pålsson D. (2016). Adjusting to Standards: Reflections from 'Auditees' at Residential Homes for Children in Sweden. *Nordic Social Work Research*. № 6(3). P. 222–233.
11. *Socialna inspekcija* [Social Affairs Inspection Service] : Official web-page. URL : <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/inspektorat-za-delo/o-inspektoratu/socialna-inspekcija/> [in Slovenian].

I. Chaika, El Guessab K., Ye. Tsokur. Social inspection in foreign countries: possibilities of projection a model for Ukraine

The article is devoted to the analysis of the features of social inspection in foreign countries. The purpose of this study is a comprehensive analysis of the social inspection system in foreign countries in order to identify the best practices that can be applied when projection a social inspection model for Ukraine. Among the prospects for improving the social inspection system in Ukraine, one can identify: 1. Bringing the name of the activity of control and monitoring of organizations and institutions that provide social services into line with international standards, that is, the normative definition of this activity as social inspection. 2. Expanding the list of objects of social inspection, since currently the National Social Service Office of Ukraine and its units monitor only those organizations of all forms of ownership that provide social services to children and provide for their 24-hour stay in the relevant institution (providers of social services that provide them during the day or at the home of service recipients are not taken into account). Also, only those providers of social services for adults who are subordinate to local executive authorities or local self-government bodies are subject to control. Non-state providers of social services are actually outside control, so social inspection activities should be intensified. And the functions themselves can be transferred to a special body, as implemented in the UK. An alternative option is to transfer the state's functions of social inspection to independent inspectors, as implemented in France. It is possible to involve civil society organizations that care for the relevant categories of social work clients in order to train social inspectors from among their participants. 3. Expanding the powers of social inspection bodies to directly influence monitoring objects, including prohibiting the provision of social services. Such powers, for example, are held by OFSTEAD and CQS in England.

Key words: social inspection, social work in foreign countries, projection of a social inspection model.